P. g. Fr. Podkrajšek, železn. uradn.
Gossensass

Št. 57. **V Trstu, v sredo 18. oktobra 1882.** **Tečaj VII.**

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinosti je moč«.

»EDINOST« izhaja 2 krat na teden vsako **sredo** in **saboto** o poludne. Cena za vse leto je **6** gld., za polu leta **3** gld., za četrt leta **1** gld. **50** kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravništvu in v trafikah v **Trstu** po **5** kr., v **Gorici** in v **Ajdovščini** po **6** kr. — *Naročnine*, reklamacije in inserate prejema **Opravništvo »via Zonta 5«.**

Vsi *dopisi* se pošiljajo **Uredništvu »via Torrente«** Tip. Huala; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — *Inserati* (razne vrste naznanila, pasmice) se zaračunijo po pogodbi — prav ceno; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Tržaška razstava.

(*Glavno poslopje št.* 2.) (Dalje.) Po izdelkih iz železa so uvrščeni v tem poslopju razni izdelki iz ilovice, cementa, stekla, kamena, in drugih kompozicij, katero obrtnijo imenujejo tehniki keramika. Avstrija je v tej stroki tako močna, da more tekmovati z vsako državo; posebno je Češka gledé stekla in porcelana na jako visokej stopinji, kakor bomo precej videli.

Na tržaškej razstavi je dokaj lepega porcelana, prekrasnega kristala, a skoro vse te občudovanja vredne izdelke je razstavila skoro izključljivo Češka. — Poglejmo si na priliko one mnoge steláže, na katerih je razstavila firma E. Wahliss z Dunaja svoje porcelane, ki so vsi došli z Českega, tam nabajamo od navadnega porcelanskega pohištva, do najfinejših predmetov vse, kar si more srce poželeti v tej stroki. Zanimali pa so nas najbolj prekrasne vaze in veliki krožniki, na katerih so mojstrske slike, še bolj umetni so prekrasni venci in šopki iz raznih najlepših cvetic tako naravi podobno izdelani, da bi človek skoro mislil, da ima pred saboj frišne cvetice.

Prekrasno, fino posodo iz porcelana je razstavila tudi tovarna grofa Harrach-a iz Neuwelt-a na Českem. Razen porcelana ima ta fabrika na razstavi tudi najfinejše steklo in prekrasni kristal; kažejo nam ti izdelki, da je omenjena fabrika na vrhunecu omenjene obrtnije. Prekrasno porcelansko posodo je razstavila tudi tovarna Haas et Čiček iz Schlaggenwald-a na Českem, potem tovarna Boseck et Comp. iz Haida na Českem in tovarna J. Mühlhaus et Comp. posebno krasno barvano steklo in kristalno blago. Iz tega kraja je še več razstavljalcev, kakor na priliko firme: A. L. Čeh, ki je razstavila porcelanasto in stekleno blago, kakor steklenice, kozarce, nastavnjače itd., potem firma C. Hosch, ki je raztavila posebno lepe plošče iz kristala in firma Henke et Schlegel, ki je razstavila kaj krasne steklene posode. — To vse nam kaže, da je v tem kraju nenavadno razvita posebno fabrikacija kristala. Firma Inwald Josip v Pragi je razstavila tudi prelepo posodo in razne predmete za lišp iz kristala. Ceno in kaj lepo blago iz takozvane majolike razstavile so firme Dalwitz iz Karlovih varov, potem R. Persch iz Liberic in še mnogo drugih s Českega. Razstavile so še lepe stvari iz porcelana, majolike in stekla te le české firme: A. Haide et Söhne iz Kamnitz-a, Mayer's Neffe iz Winterberga, Springer et Oppenheimer iz Ellbogen-a, posebno lepe cvetice iz porcelana, Reiman V. iz Teschen-a, Weidlich S. et C. Steinschönau-a. Wagner F. iz Ulrichsthal-a in še mnogo drugih firm.

Tudi Štajerska je še precej dobro zastopana na tem obrtnem polju. Mnogo prelepega stekla, razne bišne posode in drugih steklenih predmetov je raztavila firma S. Reich et Comp. iz Voitsberga na Štajerskem, Klein Avgust iz Wies-a na Štajerskem, razno steklo za kemikarje in lekarničarje, J. Schmirler iz Gradca, lepo posodo iz majolike, tovarna kneza Windiscagrätz iz Oplotnice na Štajerskem, razno posodo in navadnega in finega stekla, glažuta iz Zagorja stekleno posodo navadno po jako nizkej ceni in še par drugih.

Zrcala, krasna vsake velikosti in v raznih slogih je razstavila tovarna grofa Kinsky-ja iz Bürgsteina na Českem, zrcala brez okvirov v vseh velikostih in različne finote je razstavila firma J. A. Ziegler's Söhne iz Haselbach-a na Českem. Sploh je tudi v tej obrtniji Češka daleč pred drugimi deželami. Kar se tiče slikarije na steklo, menda je najlepše stvari razstavila firma C. Geyling's Erben z Dunaja in tudi Miani Josip iz Gorice, razstavil je lepo slikano okno v gotiškem slogu, katerega dela moramo pohvalno omeniti, toliko bolj, ker je ta obrtnija na Primorskem še malo ali nič poznana.

Na razstavi so posebno zanimivi tudi izdelki iz ilovice, cementa in šamota. Pred vsemi moramo pohvaliti prelepe peči s kahlami, katere je izložil A. Drelse iz Ljubljane. To so vam izdelki, ki so vredni priznanja, toliko gledé uporabljenega materijala, kakor tudi gledé okusa in sloga, posebno dopada se ona peč v staroitalijanskem slogu in pa lepa ornamentika, ki odlikuje vse njegove peči. Prekrasne peči je izložila tudi firma L. C. Hardmuth iz Budejevic. Kaj močno dopadajo se peči v staronemškem slogu, katere je razstavila firma G. Kohn et Sohn iz Bohonic pri Brnu, firma F. Schleich iz Gradca je razstavila kahljene peči s cirkulacijo zraka, ki utegnejo prav dobre biti. Od tržaških pečarjev je malo zanimivega, najboljša je elegantna peč iz porcelana izložena od firme Peter Rocco iz Trsta. Boljše so Tržačani zastopani gledé izdelkov iz cementa, cevi, plošč za tlak itd. Izvrstne izdelke te baže je razstavila tržaška firma L. Zottele, ki izdeluje posebno lepe plošče in mozaik za tlak po hišah, katero gradivo se zdaj občno rabi. Lepe plošče za tlak je razstavil L. Zarotti iz Pirana. Bolje zastopani so Tržačani gledé obrtnije iz kamenolomov. Tam je razstavil inženir Skalmanin iz Trsta krasen monument iz črnega kraškega marmelja, potem je razstavilo društvo tržaških kamenosekov prav lepa elegantna dela iz nabrežinskega in grljanskega kamena, potem vdova Bottinelli iz Trsta lepe kamine in druga kamenoseška umetna dela iz belega in črnega marmelja, tudi L. Brunelli iz Trsta je izložil mnogo predmetov za pohištvo iz raznega drazega kamena. Kar se v obče tiče skulpture, prav slabo je ta zastopana: nek tržaški kipar je izložil prsno podobo ženske, katera ime pokrito glavo s pajčolanom, še precej dobro delo; več dobrih in pohvale vrednih predmetov pa je razstavil naš domači kipar, g. *Matija Ozbič* iz Kamnika; njegova Mati Božja, potem njegov tabernakel in njegove plošče iz mase, ki posnema beli marmelj, vse to je jako lepo in zanimivo zarad natanjčnega, okusnega dela in pa zarad izvrstnega materijala. — Po vsej pravici je torej zaslužil g. Ozbič srebrno svetinjo. Opozoriti moramo obiskovalce tudi na lep grobni spomenik iz zelenkastega kamena, okrašen z ornamenti iz brona, katerega je izložil g. J. E. Tomola iz Brna. A našo pozornost je še najbolj obudila zbirka marmelja vsake barve, potem prekrasnih kipov, postamentov, pilastrov, katero velikansko zbirko je izložila dunajska »Union-Baugesellschaft«. Kaj vse se more narediti iz cementa, pa nam najboljše na razstavi kaže firma »Wienerberger Ziegelfabrik« z Dunaja, katera je razstavila ono velikansko fonteno s basinom, iz katerega se mogočno vzdiguje nad 8 čevljev visoka statva. Enako lepe predmete v tej stroki je razstavila tudi druga tovarna za cement iz Kufstein-a na Tirolskem, in še mnogo druzega bi bilo omeniti vrednega; pa naj zadostuje, ako rečemo, da je prav na tržaškej razstavi dokazano, da v Avstriji vrlo napreduje ta obrtnija, ki je bila še pred 20 leti pri nas malo poznana, ker smo morali cement in izdelke iz cementa, pa iz šamota uvažati v velikih množinah iz Anglije in iz Nemčije.

S tem smo popisali, kolikor mogoče tudi ta oddelek razstave, kateri je eden najlepših in dela vsej Avstriji veliko čast. V Avstriji, to kaže nam razstava, zastopani so dobro vsi oddelki keramične obrtnije; v obče zapazi se velik napredek v zadnjih 10 letih. Samo na Českem, večinoma okolo Karlovihvarov (Carlsbad) je uže zdaj okolo 25 fabrik za porcelan. Avstrija izvaža na inostransko uže več let sem vsako leto od 20,000 do 25,000 metr. stotov razne porcelanaske posode, mej tem ko uvaža iz Angleškega samo okolo 2 do 3000 metr. stotov najfinejšega porcelana; a mej tem ko se ta uvoz vsako leto zmanjšuje, raste vsako leto prav izdatno izvoz, posebno pa na jutrovo. Velik napredek je posebno na Dunaji napravila umetna slikarije na porcelan. Narodnega lončarskega blaga, potem finejšega iz majolike in fajence največ izdelujejo na Moravskem, posebno v Znajmu potem v Šleziji, na Dolenjem avstrijskem in Štajerskem. — Izdelkov lončarstva Avstrija vsako leto več producira in izvaža, lansko leto je izvozila posode, peči i. t. d. blizo 73000 metr. stotov. V tej stroki imamo torej zaznamovati tudi prav velik napredek. Kar se tiče opek, cementa in drugih enakih izdelkov za zidarstvo v zadnjem času so tudi južne dežele, posebno Tirolska in Primorska dobro napredovale.

Avstrijsko steklarstvo pa je od nekdaj zajemala neko nadvladajoče stališče, po zadnjej štatistiki dela v Avstriji nad 227 glažut, mej temi jih je samo na Českem blizo 150. V goratih krajih Českega delajo največ navadne steklenine, navadno posodo in šipe. Še precej glažut je tudi v Galiciji, na Dolenjem Avstrijskemu, v Šleziji in na Štajerskem; v južnih deželah je ta obrtnija malo poznana. Glede rafiniranega stekla in kristalov iz stekla je češka svetovno skoro nedosegljiva, največ posode iz kristala izdelu-

Podlistek.

Trst in okolica.

(Zgodovinske črtice, spisuje M. Skalovič.)

(Dalje.)

Izmej bratovščin v tržaškem mestu do l. 1783 obstoječih nam je omeniti zaradi narodnosti eno najstarejših: slovensko kmečko bratovščino M. B. pri crkvi »morske M. B.« (madonna del mare), ki se v spisih omenja uže l. 1298, in je vsaj proti koncu imela tiskane sprejemnice. — Znamenita je bila bratovščina sv. Nikolaja za ladijske gospodarje in za mornarje tržaške. Imelo je to društvo svojo cerkev s. Nikolaja na sedanjem trgu »piazza Gadola«. (Talijanski pisatelji pravijo, da je ime »Gadola« od nekega trgovca tega priimka nastalo, a ni morda starosl. »gat«, »gadol« = kanal?). Ta mornarska zadruga je imevala mnogo udov in ko je bila l. 1783 prenehala, znašalo je društveno premoženje 25.000 gld., toliko kakor je bilo vseh tedajnih mestnih dohodkov. Iz tega denarja se je ustanovil »mornarski zalog« (instituto di marina), za mornarje sploh, ne le samo za Tržačane.

V tržaškej škofiji ni bilo dosti samostanov. Za cesarja Jožefa se je zatrl kapucinski samostan, dasitudi so meščani prosili, naj bi se ohranil, ter so celo hoteli nakupiti drug svet za novo zgradbo samostana, a zaman, cesar se ni dal preprositi. Svete posode so se prodale nekej židkinji (judinji) »Dobruški« za malo svoto, a knjige in rokopisi so se pozgubili. S premoženjem zatrtih samostanov se je res barbarično ravnalo. Zatrl se je tudi frančiškanski samostan v Grljanu (Grignano). Pok. Kovačič ima v svojem rokopisu: »Zgodovina tržaške škofije« zabilježeno, da je uže l. 650 grajski patrijarh Maksim ustanovil samostan M. B. v Grljanu (Grignano), »kder se dandenašnji Miramar grad gizduje«, a ta stvar ni izvestna; saj nam se dozdeva, da je v Štivanu (poleg Timave) oni kraj, kder je Maksim prvi benediktinski samostan ustanovil. Uže predno so prišli v Grljan frančiškani (pod štajersko provincijo spadajoči) l. 1626, bila je tam stara cerkvica in »božja pot«; morda je i ona kapelica M. B. mej Kontovelom in Prosekom, imenovana: »Madonna della Salvia« prenesena (t. j. kip na altarju) od morja in se spočetka nazivala: »žalna Mati Božja (= žal = obal = breg.). Mirišče zatrtega grljanskega samostana je sedaj v gornjem oddelku cesarske »ville Miramar«. Prepodeni frati so šli v Gradec (na Štajerskem), in pater guardijan je šel v Katinaro, kamor je seboj prinesel glavni altar, služboval kot prvi tamošnji župnik (kurat). V Trstu je ostal vendar ženski samostan benediktinarc s cerkvijo sv. Ciprijana, kder je še dandenes. Utemeljen je bil ta ženski samostan uže l. 1275. Zraven samostana je bila neka cerkvica sv. Martina, ki se je l. 1784. zaprla, ter pozneje v žensko šolo samostansko premenila. Še mnogo drugih manjših cerkvic je bilo od cesarja Jožefa v prepoved dejanih: sv. Sebastjan, sv. Silvester, sv. Križ, sv. Jelena, sv. Servol, sv. Andrej (kder je znano šestališče nad letošnjimi razstavnimi poslopji, poleg Stabilimento tecnico), ki se je v krčmo premenila, sv. Marija Magdalena, Madonina, Sv. Ana, sv. Jakop, sv. Jarnej, sv. Pantaleon, i druge. Po »tolerancpatentu« (strpnem pismu), katero je cesar Josip II. l. 1781 razglasil, podelila se je drugovernikom (judom, protestantom, grkom) mnogo veča prostost, nego so je prej uživali. To se ve, da so te premembe v Avstriji posebno sv. očeta papeža Pija VI. mnogo žalile, zato se napoti l. 1782 na Dunaj, da cesarja pregovori, naj prekliče vpeljane novotarije, a nič ne opravi. V Trstu so protestanti (avgsburgski) kupili cerkvico sv. Marije Roženkranske l. 1786 za 7500 gld., kder so svojo službo božjo opravljali do l. 1871, ko je ta cerkev zopet katoličanom prišla v roke. Kalvini (švicarski protestanti) pa so istega l. 1786 kupili cerkvico sv. Silvestra (pod jezuitsko cerkvijo), kder se še dandenes shajajo. Ko so se redovniške družbe in verske bratovščine zatirale, pa se je priporočalo kot jako primerno in človeškej družbi koristno (?) framasonsko društvo. L. 1785 se je takovo društvo tudi v Trstu ustanovilo, pa ni imelo dolgo obstanka.

Važniša premembа za časa cesarja Josipa je tudi premeščenje tržaške škofije. Hoteli so prestaviti škofa in korarje v mesto Bruk na Štajerskem, pa ker se je solnograjski vrhovni škof temu upiral, ostali so še nekaj časa v Trstu, vendar po drezanju cesarja Josipa prekliče papež Pij VI. tržaško in goriško škofijo, da se združite v novo gradiščansko.

(Dalje prihodnjič.)

jejo v severnej českej v kraju Haida in okolici, največ stekla za zrcala pa izdelujejo v Plzenskem okraju; perle in druge galanterije z stekla izdelujejo posebno v severnej Českej okolo Gablonca. — Na Českem je sploh manjših rafinerij za steklo in delalnic za brušenje stekla in napravljenja kristala kakih 4000 in več. Slikarija na steklo je doma na severnem Tirolskem in pa na Dunaji. Vsa produkcija na polju steklarstva predstavlja vrednost od 25 do 28 miljonov gold. vsako leto, gotovo lepa svota, od katere ima tudi država lepo korist. Avstrija treba prav malo stekla iz inostranskega, vsako leto za $1^1/_2$ do 2 miljona gold., mej tem ko izvaža vsako leto od 320,000 do 350,000 metr. stotov raznega stekla v poprečnej vrednosti od 18 do 20 miljonov goldinarjev. — Ponosna sme biti posebno Češka na take velikanske uspehe, na tako krasno in mogočno razvito obrtnijo.

⁂

Rekli smo, da so se na našej razstavi godile pri presojevanju blaga tu in tam čudne stvari, večkrat niso presojevalci sami pravi strokovnjaki, večkrat pa gre pri teh rečeh po komparetih. — Videli smo, kako je sodil nek tržaški žajfar, iz poljskega sam došli žid, mizarska fina dela. Da more kedo take stvari soditi, mora pač imeti saj nekoliko estetičnega izobraženja. A tega in tudi tehničnega znanja je čestokrat manjkalo našim jurorjem, posebno pa nekaterim tržaškim. Da povemo samo par slučajev. Rudnik v Škofljah pri Vreman je dobil tudi srebrno kolajno. — Vsak kmet na Krasu pa ve, da ta rudnik, oziroma premognik uže mnogo let nič več ne dela.

Prašanje je torej, zakaj je ta rudnik v oblakih razstavil v Trstu in zakaj niso jurorji vsaj prepričali se, ali dela ali ne? — Na tak način bi bil lehko vsakdo razstavil kake kamene, pa dobil kolajno. — Mogoče, da na tak način kak človek, na podlagi takih kolajn še celo proda svoje bogate rudnike in da snuje društva na akcije. Da noben juror ni prišel na to, temu se je silno čuditi.

Zopet druga dogodba: Nek prvi fabrikant škroba (štirke) na Primorskem, imeniten kemik, razstavil je svojo štirko. — Jurorji so mu prisodili srebrno kolajno; a on odpiše komisiji, da ne sprejme te kolajne, na kar se jurorji prestrašijo in mu hitro pošljejo »diplomo«, ker so bili prepričani, da z ono celebriteto ne bi bilo dobro črešnje zobati. — Torej precej za 2 stopinji višo odliko! — Kedor pozna oni fabrikat in promet one tovarne, so lil je uže precej, da ona tovarna mora biti mej prvimi zarad odlike; a jurorji menda niso tega poznali in morda se fabrikant ni sam brigal ter se priporočal, pa je šlo tako. — Opazili smo sploh, da so se ljudje prav po trgovsko pogajali za odlike, kar pa ni dosti vredno in s tem naša obrtnija nič ne dobi. — Preveč, »izvoljenega naroda« je bilo pri vsej stvari in kder je tega preveč, tam je navadno vrivanje in enostranost. — Toliko za denes o naših presojevalcih.

⁂

Presojevalci sirarske razstave

so uže izvršili svoje delo in so pripoznali ta le odlikovanja:

Častno diplomo:

Nadvojvode Albrehtova grajščina Teschen na Českem.

Bohinjsko sirarsko društvo pod vodstvom č. g. župnika Mesarja. (Čestitamo!). — Roma e Comp. iz Inomosta. — Dunajska mlekarna in grof Durkheim iz Hagenberga na Gornjem Avstrijskem.

Kot sodelovalec je bil odlikovan z diplomo ad personam tudi čestiti gosp. župnik *Mesar*.

Zlate svetinje:

Grof Draškovič iz Bisag-a na Hrvatskem, za sir napravljen na način holandežki, *Ignacij Kovačič* iz Tolmina za namizno surovo maslo (Taffelbutter), Alojziji Posch iz Šmarje na Štajerskem za izvrstno maslo.

Srbrne svetinje:

M. *Jonko* iz Bolca za sir, kmetijska šola v Križevacu na Hrvatskem, Josip Mihelič iz Herbersdorfa pri Wildonu, B. Plohl iz Gorice pri Celju, J. L. Zima iz Brda.

Bronene svetinje:

Planinsko društvo v Podtolminu, planinsko društvo Razor v Polubinu. Za sodelovanja sta dobila ad personam: srebrno svetinjo: Tomaž Odar iz stare Fužine v Bohinu in bronasto pl. Gutmansthal iz Weixelstein-a.

Omenili smo sami slovenskih in nekaterih hrvatskih odlikovancev. Največ odlikovanj pa so dobili Tirolci, za njim Stajerci, potem Čehi in Poljaki.

Kranjski deželni zbor

(Dalje.)

V *devetej* seji 29. septembra se dovoli za Tirolce 600 in za Korošce 400 gld. podpore. Potem je bil na vrsti račun in proračun deželnega zaloga. Ker je bil poročevalec g. Vesteneck, zapustili so narodni poslanci zbor. Dohodki za leto 1883 so proračunani na 125.249 gld. troški pa na 408,207 gld., tako da bo 282.958 gld. primanjkljaja; da se ta pokrije, sklene se priklada 16% od vseh neposrednjih davkov s prikladami vred, in 20% priklada na užitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa. — Za podporo potrebnih cest in urejanja voda se dovoli 25.000 gld. Potem se dovoli več podpor za šolske in druge namene. Nazadnje se je unel dolg razgovor zastran ljubljanskega gledališča zadev, a sklenolo se nič ni; zato se je v *desetej seji*, 30. septembra, ta stvar dalje in jako burno razpravljala tako, da so narodni poslanci zapustili zbor in nemškutarji sami sklenoli, kar se jim je poljubilo. V *enajstej seji*, dne 3. oktobra so bile na dnevnem redu ljudske šole. Poslanec g. Klun v daljšem govoru kaže na nepostavnost, da se nemščina uvaja v ljudske šole. — O zadevi vojaškega nastanovanja se brez ugovora sprejmo finančnega odseka nasveti, naj se glede vojaške kosarne deželni odbor pogodi z ljubljanskim mestom i naj prihodnjemu zboru stavi potrebne predloge, ali predloži posebno postavo. Potem pridejo na vrsto občinske zadeve in predlaga se, naj se visoka vlada naprosi, da predloži deželnemu zboru postavo o razdelitivi pašnikov in skupnih zemljišč, a g: deželni načelnik omenja, da bi bilo prezgodaj sklepati tako deželno postavo, dokler ne bode sklenena dotična državna postava, ki ima deželnej postavi dati trdno podlogo. — Konečno pride na vrsto poročilo o postavi gledé priklad za normalno-šolski zalog na prihodninski in pridobninski davek železničnih podjetij. Dotična postava se sprejme brez premembe in brez ugovora. Glavna njena določba je ta, da bo železnica plačevala 17 odstotkov normalno-šolskega doklada, in da bo dežela dobivala tri, mesto Ljubljana pa dve petinki te davščine. G. deželni načelnik meni, da bo silno teško tako hitro pridobiti Najvišjega potrjenja, da bi postava mogla uže 1. januvarja 1883 zadobiti veljavo.

V *dvanajstej seji* dne 6. oktobra so bile na dnevnem redu cestne zadeve, sklene se vlado prositi, naj preišče, ali ne bi se dala zavodenjska cesta priličnejše in cenejše pri Kopačnici in pod Laniščem izdelati, nego je bila izmerjena, in ako ne bi to mogoče bilo, naj se vlada poprosi, da poviša obečani znesek 10.000 gld. za vsoto, ki bo še primanjkovala, ko dežela plati 7000 gld. in loški cestni odbor svoj znesek.

Potem se dovole podpore raznim cestnim odborom: novomeškemu 1000 gl. za preložitev ceste v Mokronog pri Šmarji; žuženbrškemu 3000 gld. za novo cesto mej Starim logom in Lašičami pod Smukom; radoveljskemu za most na bohinjskej okrajnej cesti v Srednjej vasi po potrebi do 1000 gld., posodi pa se mu 2000 gld.; litijskemu 2000 gld. za popravo ceste pri Zagorju in 1000 gld. posojila. — Potem je prišla na vrsto prememba občinskega zakona, narodni poslanci, posebno *Svetec* in *Zarnik* se temu temeljito upirata, a vse zamanj, nemškutarska večina sklene te le premembe: 1) iz sedanjih krajnih občin se imajo osnovati glavne občine, katerih vsaka mora imeti najmanj 2.500 prebivalcev; 2. mesta in trgi se imajo vender povsod z onimi seli vred, ki se morebiti zdaj nahajajo v njihovem katastralnem okolišu, osnovati ko samostalne krajne občine. Razen tega se morejo glavne občine z manj od 2500 duš osnovati tam, kder to zahteva lega kraja, vlastitost prislužka ali gospodarskih razmer. — Potem se dovole raznim občinam priklade za razne potrebe. Turjaška cesta se uvrsti mej okrajne ceste, cesta od razpotja Studensko-škofeljske ceste skoz Gumnišče do nove turjaške ceste se pa ko okrajna cesta opusti in deželnemu odboru naroči, da zadobi Najvišje potrjenje teh sklepov.

V *trinajstej seji* dne 7. oktobra se je izbrisalo vipavskej občini lansko leto dano posojilo 1.100 gld. za obrambo povodnji, prošena podpora 2.500 gld. pa se je odbila.

Za most v Jami se je dovolilo 100 gld. — Potem se prične obravnava o zidanji novega muzeja. Sklene se, naj dežela proda licealno poslopje naučnemu ministerstvu za 40.000 gld. ter naj se ž njim pogodí, kdaj se ima prenesti muzej i se morajo preseliti mestne šole. Nato se sklenejo nekateri določbe o tem, da se savsko obrežje pri Stožicah zavaruje, da Sava ne bo odnašala rodovitne zemlje.

V tej seji so stavili tudi Poklukar in tovariši interpelacijo do deželne vlade glede napak v posestnih polah, na podlogi katerih se plačuje novi zemljiški davek in vlado vprašali to le:

1. Ali hoče slavna c. kr. vlada strogo na to gledati, da vsaj davkarski uradniki, kateri redno občevajo z davkoplačevalci, nikdar ne prezirajo svoje dolžnosti uljudnega občevanja?

2. Ali hoče slavna c. k. vlada za to skrbeti, da se v novih posestnih polah nahajajoče napake koj po njihovej izvedbi odpravijo, in da v to brez ugovora pripomorejo davkarski uradniki?

3. Ali je slavna c. k. vlada voljna davkarskim uradom ukazati, da se koj z oglašenjem napak v posestnih polah, — ustavi izterjavanje davka od osebe, kateri je bil vsled take napake predpisan?

Ker je novomeško županstvo pri volitvah v občinski svet zoper postavno volilno pravico odbilo gg. Florentinu Hrovatu, vodju tamošnje ljudske šole, Rafaelu Klemenčiču, Bernardu Vovku, Ladislavu Hrovatu in Ignaciju Stavdaharju, c. k. profesorjem na tamošnjej gimnaziji, i tudi okrajno glavarstvu njih priziv zavrglo, stavili so dalje narodni poslanci na deželnega načelnika to-le interpelacijo:

1.) ali mu je znano, da se za predstoječe volitve v Novem mestu vodja ljudske šole in štirje c. k. profesorji tamošnje gimnazije niso vpisali v imenik volilcev in da je tudi c. k. okrajno glavarstvo proti tej nepostavnosti vloženi priziv odbilo?

2.) Kaj misli storiti, da se v prihodnje zabranijo taki deželnim in državnim temeljnim zakonom protivni odloki?

(Konec prihodnjič.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Delegacije utegno trajati okoli 4 tedne; skupni finančni minister Kallay jim predloži obširno razpravo o razmerah, kakoršne je našel v Bosni in Hrcegovini.

Vlada pripravlja za prihodnji državni zbor zakonski načrt o *domovinskej pravici*.

Artilerijski general *Maroičić*, morda prvi vojskovodja v Avstriji in zvesti sin hrvatskega naroda umrl je včeraj na Dunaji. Lehka mu zemljica!

Pri novej uredbi vojske se imajo osnovati *trije generalati*: na Dunaji, v Budapeštu in v Pragi. Po tem razdeljenji bi se vsa vojska razdelila v tri armade. Načelnik dunajskega generalata ima postati prejšnji vojni minister, sedanji poveljnik v Gradcu, baron Kuhn; generalat v Budapeštu bi dobil sedanji tamošnji poveljnik Edelsheim, v Pragi pa Filipovič. Nekateri časniki hočejo tudi vedeti, da postanejo ti trije poveljniki maršali.

V koroškem deželnem zboru se je znani stari rodoljub, g. Einspieler krepko potezal za narodne pravice v šolah na slovenskem Koroškem. Opravil, to se ve da, nič ni, ali njegov glas ni ostal mrtev, razlegal se je daleč čez meje koroške dežele ter ne ostane brez dobrega sadu. Pride čas, i ta ni več tako daleč, ko njegova beseda postane mesó. 16. t. m. pa je g. Einspieler nasvetoval, naj se predrugači deželni volilni red, da bode v soglasji s zakonom od 4. oktobra t. l. o volilnej reformi. Včeraj je bila obravnava o tej važnej zadevi; sklepi, na katere smo radovedni, niso nam še znani.

Poročili smo uže, da je novi *praški župan g. Černy* v svojem nastopnem govoru imenoval mesto Prago *slovansko mesto*, Zarad tega je vstal v judovskih ustavoverskih in celo v oficijoznih listin tolik hrup, kakor pred Jeriho, a vendar se Praga ni podrla i tudi se je izvoljeno ljudstvo ni polastilo. Štirji Nemci, občinski svetovalci so se zarad omenjenih besed čutili razžaljeni ter so iz mestnega svetovalstva odstopili, mej temi so bili trije judje, a nad štirideset judovskih volilcev je izstopivšim izreklo javno nezaupnico in vsled tega so izstop preklicali, prišli k županu ter izjavili, da so popolnem pomirjeni i da je odstranjeno vsako neporazumljenje. Izrekli so županu tudi popolnoma priznanje in sočutje. — Tako se je končala ta svet pretresajoča dogodba v veliko sramoto onim, katerih — nič sram ni.

Za *županovega namestnika v Pragi* je bil 14. t. m. izvoljen *g. Valis*, ki je v svojej zahvali izrekel, da se bo ravnal v svojem delovanji po načelih, za katera se je izrekel mestni župan.

V češko vseučilišče in sicer v dve fakulteti v pravno in filozofično se je dozdaj vpisalo uže 1010 poslušalcev. Ker je bilo lansko leto na vseučilišči 2071 poslušalcev in utegne letos število skoraj enako biti, tedaj spada na nemško vseučilišče 1060 poslušalcev, a pri tem ni pozabiti, da se češki medicinski in bogoslovski oddelek še nista odprla i da je na teh oddelkih nad polovico Čehov; ko se pa ta dva oddelka odpreta, pomnoží se število poslušalcev na češkem vseučilišči še prav zdatno tako, da na nemškem ostane okoli 500 poslušalcev,

Gališki deželni zbor je 16. t. m. po živem razgovoru sprejel predlog šolske komisije, naj se vlada prosi, da se prenaredi državni zakon o ljudskih šolah, kolikor ta omejuje v državnih temeljnih zakonih deželnim zborom pridržane pravice glede vredbe ljudskih šol. Mi pozdravljamo ta važni sklep, ker je prvi kamen za samoupravo dežel.

V Hrvatskem deželnem zboru se razodevajo velike zapreke zarad vstopa pokrajinskih poslancev v deželni zbor, in žal, še mnogo Save odteče mimo Zagreba, predno se ta zadeva povoljno reši.

Na Ogerskem se godé čudne reči, mej državnimi poslanci dvoboji niso nič več nenavadnega. Zoper davkovske uradnike pa je ljudstvo zelo razdraženo, pred malo dnevi sta bila dva umorjena, ker sta ljudstvo drla.

Vnanje dežele.

»Glas Crnogorca« poroča da je prišlo iz vseh krajev Črnogore iz Rusije domu prišedšega črnogorskega kneza, mnogo moškega odrašlega ljudstva pozdravit, da je bil knez jako vesel i prijazen ter na prašanja odgovoril, da je Rusija zdaj večja in mogočniša, nego kdaj poprej, da se v vseh ozirih lehko meri z vsako drugo državo in da je z močjo te dežele tudi moč Črnegore vzrastla.

Srbski kralj, ki se je zadnje dni mudil na Dunaji in tu posebno občeval z grškim kraljem, odpotoval je z Dunaja naravnost v Ruščuk, kder ga je sprejel bolgarski knez in mnogo ljudstva. Pri sprejemu so bili pričujoči tudi bolgarski ministri, diplomatični zastopniki in civilnih in vojaških gosposk načelniki.

Pri sprejetju srbskega kralja v Ruščuku je bolgarski metropolit v svojem nagovoru poudarjal potrebo *političkega zedinjenja vseh Slovanov*.

Rusi si zelo prizadevajo, da odpro nova pota v Indijo ter tako dobe svetovno trgovino v svoje roke, s tem pa naklonijo Rusiji neizmerno dobička. O tem smo uže govorili, ko smo poročali o dveh velicih železnicah, kateri delajo v Aziji.

Na Italijanskem je jako živo volilno gibanje, ker bodo v kratkem nove volitve v državni zbor. Vlada i nje privrženci se prizadevajo na vso moč, da si pridobe veliko večino, ki bo vlado krepko podpirala. Od druge strani pa nič manj marljivo ne dela opozicijska stranka. Volilni boj bo gotovo hud i nič se ne more še sklepati, na katerej strani bo zmaga.

Na Nemškem je tudi precej živo volilno gibanje, a tam volitve nemajo tolikega pomena, kakor na Italijanskem, ker na Nemškem vlada železna Bismarkova roka.

To pa *Angležem* ne daje mirú, in zato tudi oni iščejo bližnjih potov v Indijo. Uže imajo dva načrta. Eno železnico namerjavajo speljati od mesta Aleksandrete skoz Alep, Orfo in Mardin, in dalje skoz Mosul in Bagdad ob reki Tigris do prsiškega morja. To črto je izmeril uže pred več leti francoski general Chesney. Ta črta ne bi bila le trgovini važna, temuč imela bi tudi strategično važnost. — Drug načrt je železnica iz Carigrada naravnost do prsiškega morja. Ta črta bi presekala južno Sirijo in od tod držala skoz Afium Konieh in Smirno v Aden in od tod skoz Alep naravnost na pobrežje prsiškega morja.

Troški te železnice so preračunani na 200 milijonov štrlin, to je 2.400 milijonov goldinarjev! To pa je vsoto, ki celo bogatim Angležem preglavico dela. Zadnje dogodbe v Egiptu, kakor poročajo angleški časniki, opozorile so angleško vlado na ta dva načrta, da hoče to stvar sama v roke vzeti ter je zaukazala konzulatom v Malej Aziji, Siriji in Perziji, katerim je poslala celo krdelo inženirjev, naj to stvar studirajo.

Kakor poročajo «Times» iz vladnih krogov, misli angleška vlada, da lažje čuje nad *redom v Egiptu*, napraviti *kanal iz Aleksandrije v Kajiro* in od tod v Suec. Dolg bi ta kanal bil 240 angleških milj in stal bi 120 milijonov goldinarjev.

Arabi paša se pred sodbo dobro zagovarja, on taji vsako sokrivdo pri moritvah, požigih in ropanju; trdi dalje, da je narodno brambo osnoval na povelje namestnega kralja.

Turška vlada zahteva od angleške, naj izreče, kdaj Egipt zapusté angleški vojaki, angleški poslanec pa temu ne more ustreči, ker tega časa sedaj še ni mogoče določiti.

V Kajiru se je oglasilo nad 3000 osob, ki zahtevajo *odškodnino za škodo*, katero so trpeli pri *streljanju na Aleksandrijo*. Napovedana škoda znaša blizu 70 milijonov goldinarjev. Kdo jo poplati?

Prihodnja egiptovska vojska ima znašati 11.000 mož, katerim bodo poveljniki angleški in egiptovski častniki. Nižji častniki bodo Albanci, Turki in Bolgari. Žendarjev ima biti 1.500.

Iz Tiflisa se poroča, da Obeidullah preti mestu z 17.000 možmi. Perzija je zoper njega poslala 30.000 vojakov, enako tudi Turčija z ukazom, naj se polasté Obeidulleh mrtvega ali živega. Tudi ruska vojska je prestopila meje.

Dopisi.

Iz Trsta, 13. oktobra.

Uže zopet se je vršila najlepša veselica, ki smo jo dolgo časa željno pričakovali: blagoslovenje zastave napredujočega podpornega društva slovenskega. Led, ki se je prebil pri prvej veselici, stajal se je sedaj popolnoma. Na onem mestu molé sedaj prevzetno rožice iz zelene trave, ter služijo otrokom Slavije v svrho, da se ž njimi igrajo. Mi smemo biti ponosni, da smo si toliko priborili, veseli, da se ravna z nami kakor se mora ravnati. Le naprej, pogum! Nočem priobčiti popisa velikanske veselice. O tej se je čitalo obširnejšo v mnogih časnikih.*) Ubrati hočem druge strune, ter preskočiti na druge opazke. Veselice, čitalniške zabave, ki se sploh priredjajo, koristujejo več odraslim. Mej temi pa je tudi deca, katere um ni še razvit, čuti še spé in ne pozna koristi ali škode, veselja ali žalosti, ljubezni ali sovraštva. Otrok se ne zabava, marveč skrbi, da nasloni kam svojo trudno glavico ter zaspi, ne meneč se za vse, kar se godi okolu njega. Otrokom je tedaj treba druge veselice-šole. V okolici tržaškej so v posameznih vaseh šole polne otrok. Da si v kakšnej slabo obiskovane (uzroki so različni) ima okolica v obče zmožne učitelje, kateri se vedó vojskovati proti takšnemu neredu. Učitelj, kateri hoče imeti red v šoli, mora biti Slovenec, Slovan in le tak, kot narodnjak, bode skrbel vestno za mlada bitja, za napredek. Le tak se bo trudil v blagost našega naroda, le tak bo vedel cepiti v mlada srca koristnih naukov.

Da se otrokom budé speči čuti in ti harmonično razvijajo, treba je učiteljev, ki našo milo slovenščino pravilno govore in pišejo.

Treba nam je učiteljev, ki so se učili slovensko slovnico, če druzega ne, vsaj sklanjati in sprezati, a ne takšnih, ki ne vedó ali se samostavnik sklanja ali stopnjuje, glagoli sprezajo ali — sprehajajo. Toliko mislim, da se sme v okolici tirjati!

Učiteljske moči, ki slovenščino tako neusmiljeno lomijo, kakor tolminske dekle italijanščino, strup so v šoli in jim ni, po mojem menenji, mnogo ležeče, da napreduje njim izročena mladina. Se li sme ponašati vas s takšnim učiteljem? Bo li napredek v šoli?

Čestitati mi je slavnemu magistratu, da ima večino izvrstnih učiteljev (učiteljic), ki delajo učiteljstvu čast in moramo jih smatrati kot — prave pedagoge. Ob enem naj mi pa dovoli, da ga moram obžalovati in da je mej onim dobrim zrnjem tudi katero prazno; ki je v veliko škodo mlademu srcu. Odkrijmo še to lupino!

Kako trpi šola, če ima učitelja, ki je odgovarjal pri učit. skušnji iz slovenščine morda le za »komaj zadostno«. Revni red!

Zdi se mi, da navdušuje učence predavanje takšnega učitelja tako, kakor pridiga sv. Antona ribam, ki jih je hotel podučiti. Kako si pridobi učenec veselje do učenja slovenščine, kako se je naučil, če so samemu učitelju neznani skloni (!!) Zaimki so mu kinežka »šrifta«. Tudi čutov nježnega spola je nemogoče buditi, če ima ta učiteljico, ki pravi in svari mladino: »Boš stala na mir«! Če jo je kateri vprašal, kde je bila, odgovorila je: »Sem bla per una hiša«. To je res žalostno!

Je li mogoče, da je v takej šoli red, napredek? Če tudi pozna učitelj dobro učni jezik, kolikor zahteva postava za ljudske šole, vendar je večkrat v zadregi, kako mu je kaj novega predavati. Kaj pa počenja učitelj, ki jezik le za silo govori? Zdi se mi, da ga vidim v pajčevini, večkrat postanejo njegovi učenci filozofi, kajti oni vedó več, nego sam učitelj.

*) Čitalo se je tudi v »Pozoru«, »Narodnih Novinah« iz Zagreba in v mnogih nemških listih; sploh so vsi hrvatski listi prav simpatično pisali o našej veselici. Če kakšen slovenski list ni pisal tako simpatično, more se to smatrati za malenkostno kljubavanje; — tudi Hrvatje so poučeni o tuk. položaju, a sodili so trezno in po razmerah, ne po osobnih pod uplivom osobnega mrzenja sprejetih vtiskih. Ured.

Svetoval bi toraj slavnemu magistratu, da bi primoral takšnega učitelja, ki ni zmožen učnega jezika, ni rodom Slovenec, ki se ni učil v šolah slovenščine, kolikor tirjajo današnji učni načrti, k učenji jezika, v katerem mu je učiti, ali pa, da ga pošlje pod vodstvo druzega učitelja, da bi ga ta učil ali mu vsaj pokazal platnice male Praprotnikove slovnice. Želeti je tudi, naj nam nikakor ne pošilja magistrat takšnih učiteljic, ki so se učile slovenskega jezika z deklami v kuhinji pri loncih. Italijanov in Italijank nam ni treba pošiljati v slovenske šole!!

Če se tedaj vse to popravi, imela bo tržaška okolica najboljše učiteljske moči, prave voditelje naroda.

S Križa 12. oktobra.

Imen dan našega presvitlega cesarja se je tudi pri nas slovesno praznoval. Zjutraj je bila peta maša s »Te Deum«. Mej mašo so pokali topiči, ter oznanjevali bližnjim vasem dan veselja, zadovoljnosti. Vse se je vršilo v najlepšem redu, za kar se je zahvaliti g. župniku.

Govori se sploh, da želé nekateri vaščanje naučiti se godbe. Tako bo tedaj imel Križ izvrstno (?) godbo, za vas jako koristno. Iz raznih uzrokov sem jaz temu nepremišljenemu podvzetju zelo protiven. Uzroke hočem v korist vse vasi prihodnjič navesti. Gospodu, ki uže, kakor slišim, o sekircah predava in se trudi, da bi bilo kaj iz te moke, svetujem: naj opravlja posel, ki prinaša več dobička vasi, pripravlja naj se za prihodnji dan; to bi Križanom bolj koristilo, nego ono trobentanje.

Iz Belgrada 8. oktobra.

Brez zamere, ako sem toliko časa izostal. Znajoči, da Vas sedanje okolnosti v domačem Trstu dovoljno zavzimajo, in da ste s poslom vrhu glave zavzeti, nisem hotel, da Vas tudi jaz od tukaj vznemiravam. To mislim, da se je — glavna stvar: slavnost »podpornega delalskega društva«, izvršila, in kakor čitam v »Edinosti« na najlepši način, kar je nam vsem v ponos. Verujte, da se iz srca radujem, kadar vidim, da je za splošno stvar taka zavzetost nastala. Kde bi naša lepa sreča bila, da se je narodni duh v tej istej meri uže v prejšnjem času razvijal? podloga je ustvarjena — zdaj pa Vam iskreno želim, da po malem odpočitku korakete naprej in se ne strašite trudapolnega dela.

Znam, da se nadate kakšnim novicam iz naše Srbije, — Boga mi, — slabe so, — nadejamo se pa boljšoj bodočnosti. Naše politično podnebje še zmirom pod gosto meglo počiva, ne zna se mu ni kraja ni konca. Stari partalzam še zmirom vlada, ni mogoče mu kraja seznati. Prav nerad Vam pišem o teh naših čudnih razmerah, saj se ne zna komu verjeti, pri vsem tem pa, toliko sem pameten, in vidim, da vsi dobro govoré, in lepo obečavajo, no, dvomim pa, da prav tako mislijo. Naša železnica prav po polževo napreduje, iz katerega vzroka, tudi tega ne vem. Zdaj pa o tem zadosti. Daj Bože, da morem Vam drugikrat kaj dopadljivejega napisati — saj v te stvari se prav nerad mešam, toliko manj, ker vidim, da vse gre nekako rakovo pot; — jaz v nekej nadi živim, da vse to tako mora biti, zato pa se prav malo za te stvari brigam, znajoči, da je glavni faktor (srbski narod) še zmirom čil in zdrav. Kralj je v Avstriji in bode te dni odpotoval v Ruščuk, da se sastane z bolgarskim knezom. Tem njegovim potovanjem pripisujejo se tudi neke politične kombinacije — ali, da to sloni na pravej podlagi — to je še le prašanje. Našim opozicijonalcem so se krila malo odstrigla, zato pa je pri nas na videz malo mirneje; a jenjali še niso, ker tukaj brijeta dva mogočna nasprotna si zunanja vetra in ne vemo, kateri veter premaga. No, v Vašem Trstu ste pa postali puntarji. Kaj vraga! Pustite naše manderjerske fante, naj Vam polové one neodrešene in —

Letina je tukaj prav dobra, posebno žita, pa tudi vina bo dosti. V Smederevskem in Požarevačkem okrogu se je pokazala filoksera, vse je vpotrebljeno da se dalje ne širi, s kakšnim uspehom — to bodemo pa še le videli. Trgovina dobro napreduje — po vsem se pozna, da so lanske reve prebite. Zima se je precej zgodno pokazala, uže nekoliko dni ostro sever brije, tako da se peči grejó — nekaj prav čudnega za naše ljudi. Tržaški dogodki so tudi tukaj napravili senzacijo; splošno se vidi, da se sicer le bolj na svoje razmere omejeni Srbin začenja zanimati tudi za Vaše okolnosti. Rekel sem »Vaše okolnosti«, — kde bi naša sreča bila, da bi se moglo to drugače kazati!?

Vaš rojak, g. Batič mi uže davno ni pisal, no, slišim da se v Vranji prav dobro ima, in da je tam tudi neko posestvo kupil, šempaski fant se je prav dobro vdomačil. Gospodičina Nigrinova, znana slovenska dramaturka, tukaj je, in sprejme se za prvo predstavo v tukajšnjem gledišču. Zdi se mi, da se v »Deborі« prvikrat pokaže. Za sprejem uže poskrbimo, da bode za kranjsko deklé dobro. Letos je neka kuga mej nas Slovence tukaj udarila. Še nismo ranjcega Svetiča dobro zakopali — uže nam umre naš čestiti Slovenec, g. Klinar, šef inženirskega odeljenja v tukajšnem ministerstru. Klinar je bil Gorenjec in čestita starina — umrl je na potu v Karanovac. Lehka mu zemlja! Naš Jenko, odkar se je z Gorenjskega vrnol, prav dobro izgleda, pozna se mu, da ga je gorenjska skalnata stran na novo oživila.

Domače in razne vesti.

Cesarjev dar. Ognjegascem v Brežicah je cesar podaril 100 gld.

Za Tirolce in Korošce, poškodovane po povodnji, darovala je cesarica 2000 gld. štajerska posojilnica pa 10.000 gld.

Kakov duh vlada v sedanjem mestnem zboru, kaže sklep v zadnjej seji, po katerem se je podarilo 1500 frankov po povodnji zadetim prebivalcem — na *Beneškem in Lombarškem*

Razstava. Dež in vedno dež! Razstavi je v veliko škodo, ker zarad slabega vremena primeroma malo tujcev dohaja. Mej tednom obiskuje razstavo 1000—1300 osob na dan, zadnjo nedeljo pa jih je bilo blizu 7000. V železnem paviljonu, kateri je iznova odprt, razstavljeni so zdaj v lepem redu *dobitki* razstavne loterije. Mora se priznati, da se je odbor pri nakupu ravnal po dobrem okusu, kajti dobitki so prekrasni in mnogovrstni. Njih ogledovanje gotovo marsikoga nakloni, da si kupi še nekoliko srečk. Četirikrat v tednu bode odzdaj v razstavi igrala vojaška banda od 1½ do 5 ure popoludne.

Železnica Hrpelje-Trst. 26 t. m. bode imela posebna komisija sejo pri tuk. namestništvu v namen, da pregleda vse načrte te železnice. Toraj je stvar postala resnica in gotova.

Pododbor »Narodnega doma« prosi vse tiste p. n. gospode, kateri so dobili pole za pobiranje darov, da te pole z denarom vred pošljejo denarničarju g. *Franju Kevešiču*, Via Porporella št. 2 najdalje do konec tega meseca. Pododbor tudi prosi, da vsi rodoljubje delajo po svojej najboljšej moči, da dosti naberó, da našim bratom pokažemo, kako so nam dragi in kako hočemo ž njimi vedno vzajemno delati.

Porotna sodnija se zopet prične v Trstu 1. v Gorici 4. in v Rovinju 5. decembra. V Trstu bodo predsedovali g. Dr. J. Defacis, in svetovalca Dr. P. Monti in Dom. Sciolis.

Jubilej. 11. oktobra je bilo 200 let, kar je bila posvečena od jezuitov sezidana krasna cerkev »*Maria Maggiore*« (Marija Večja) v Trstu. V spomin tega prigodka bode se obhajala 19. 20. in 21. t. m. tridnevnica, in v nedeljo 22. velika cerkvena svečanost.

Dve premiji »za poštenost« iz ustanove Clivio (12000 goldinarjev), vsako v znesku 260 gold., prisodil je mestni zbor v Trstu za to leto zaročenkama Marija Sčuka in Marija Sardoni.

Imenovanje. G. *Ivan Mercina*, izpitan meščanski učitelj in ud c. k. goriške izpraševalne komisije za ljudske in meščanske šole, imenovan je stalnim učiteljem na c. k. deškej vadnici v Gorici.

Lloydovo parobrodno društvo naznanja to le: Pri vožnjah iz Trsta v Aleksandrijo in nazaj se poviša vožnja hitrost na deset milj v enej uri. — Vožnje iz Trsta v Bombaj in Hongkong se pomnože na dvanajst v letu in bodo parniki vozili s hitrostjo deset milj v enej uri mej Trstom in Bombajem, in deset milj mej Bombajem in Hongkongom. — Mej Trstom in Kalkuto se uvede na leto 8 voženj, namesti 6. — Vožnje, ki so se uvedle za poskušnjo v Rudečem morji, bodo se nadaljevale. Vsacih 6 tednov odpluje parnik iz Carigrada in se bode ustavljal v pristaniščih Port Said, Suec, Djeddah, oziroma Suakim, Hodeida, Aden in tako tudi nazaj. V zvezi bo v Port Saidu s parnikom, ki občuje mej Trstom in Aleksandrijo, ali z onim, ki pluje mej Indijo in Kitajskim. — Nova vožnja se ustanovi mej Trstom in Tunisom in nazaj, parnik se bo dotikal pristanišč: Jakin, Bari, Brindisi, Mesina, Katanija in Malta ter bo v zvezi s parnikom, ki občuje mej Reko, Zadrom in Jakinom. Parniki bodo odhajali vsake 14 dni iz Trsta in z Reke. Prvi parnik odpluje 4. januarja 1883.

Nekateri stavci tiskarnice Mortera, ki so bili zaprti zarad izdajskih proklamacij, pridejo pred porotno sodbo, ker se zatožba glasí na veleizdajo. Govori se, da bodo sojeni pred zunanjim delegiranim sodiščem, najbrže v Inomostu.

Italijanskemu časniku za čenče in bedarije, po imenu »*Piccolo*«, prepovedala je policija v Trstu prodajo v *trafikah*. Urednik tega lističa je mlad jud, ki je imenoval nekega iz avstrijske vojske pobeglega iredentarja v Milanu svojega »*odličnega prijatelja*«. Takemu tičku je pač dobro peruti postriči! Tudi »*Indipendente*« se uže davno ne sme v trafikah prodajati.

Slike blagoslovenja zastave Delalskega podpornega društva se dobivajo po 1 gld. v društvenej pisarni, barvane pa po 3 gld.

Iz Sežane se nam piše 10. oktobra. Včeraj zvečer se je v Trst peljal neki oderuški Furlan iz Sežane, kder je bil prav včeraj somenj. Na Občinah mu padejo iz žepa, z vrvico zvezani bankovci, (sodi se kakih 700 gl.) katere je on na somnju za živino vtržil, na tla; on nevedoč se pelje dalje.

Za nekoliko časa ga dohiti 19 letni fant, France Pirjevic, sin ubogih roditeljev iz Sežane, ter mu zvezek bankovcev, katere je on našel, pomoli. Furlan zgrabi denar ter urno oddrdra, a fantu ni dal ni krajcarja za njegovo poštenje. Toda Božja pravičnost ga k malu dohiti in kaznuje; zvrne se voz, v katerem se je peljal. Furlan se sicer ni nič poškodoval, a še ko fant prihiti in mu na voz pomaga, ostane furlansko srce neomečljivo.

Iz Gorice nam pišejo: Predzadnjo nedeljo je bila krvava tepežka v sosednjem Ločeniku. Možje in mišjebradi mladeniči so se hudo sprejeli zaradi nekih navskrižnosti in v slepej strasti potegnoli nože drug proti druzemu. Z razbito črepinjo je obležal oče petih otrok, kojih najstarši ima še le 11 let. Uboga družina je ostala v največjem uboštvu. Eden izmej pretepalcev je precej hudo ranjen; v zapor pa so jih gnali 5, mej njimi so trije edini sinovi dotičnih družin. Vražja strast, kam zapelje človeka!

Volitev državnega poslanca za Ljubljano, na mesto odstopivšega g. Schneida je razpisana na 9. novembra t. l.

Novo štipendijo za uboge dijake iz Idrije, v prvej vrsti za ubozih rudokopov sinove, ustanovil je g. Ljud. *Gerbec*, c. k. svetnik in rudokopski zdravnik, v znesku 51 gld. 25. Blago delo!

V loškem nunskem samostanu so 12. t. m. obhajali stoletnico, kar so se tu naselile uršulinke. Ta samostan uže sme ponosen biti, ker storil je mnogo dobrega, vzlasti v poduk in moralo ženskega spola loškega okraja, pa tudi deklic iz otdaljenih krajev. Loški samostan je tudi v Trstu na dobrem glasu.

Imenovanje. Vladni tajnik, *Anton grof Pace*, imenovan je okrajnim glavarjem na Kranjskem.

Občinske volitve v Novem mestu so bile zadnji teden. Narodnjaki so zmagali v vseh treh razredih tako sijajno, da so nemškutarji le enega svojega pristaša občinski zastop spravili. Dozdaj je imelo Novo mesto nemškutarski zastop; volitev je tedaj Novo mesto prerodila; propalo je nemškutarstvo v glavnem mestu kranjske dolenjške dežele, i nikdar več ne vstane! Te zmage se veselé z Novim mestom vred vsi Slovani, vzlasti mi na Adriji, ki bijemo tako trde boje in tedaj vemo ceniti tako pridobitev.

Sneg in povodenj. Te dni je snežilo po gorenjskih hribih, na Pivki pa je nastala velika povodenj, ker je Pivka izstopila in so razni kraški brezni uže polni vode ter zamašeni.

»Narodni Dom«. Kakor je iz vabila društvenega predsedništva razvidno, zboroval bode izreden občen zbor društva »Narodni Dom« dne 29. t. m. Tega občnega zbora pravico udeležiti se imajo le oni društveniki, ki so upisali po jeden ali več deležev ter uplačali prvi obrok. Poroča se nam pa, da mu bode upravni odbor nasvetoval tako premembo pravil, vsled katere pravico glasovanja in volitve zadobé tudi darovalci večih svot in taki društveniki, ki se obvežejo po 10 gld. na leto v društveno blagajnico uplačevati. Ta prememba zdi se nam prav srečna, kajti ni dvombe, da vsestransko zanimanje, katero se po vsej slovenskej domovini opazuje za to znamenito podjetje, potem še splošneje postane.

(»Slov. Nar.«)

Zaprli so v Zagrebu slikarja Novaka, rojenega Tržačana, ker je napravil in razširjal sliko Ester Tolomossi, one ženske, o katerej se pravi, da so jo židje zaklali na Ogerskem in o katerem umoru se vrši preiskava proti mnogim židom. Namen slike je bil nekda, da se po Hrvatskem širi antisemitizem. Novak je nekda to sliko ponujal tudi tržaškemu mestnemu starešinstvu, za 3000 gld., a to je ponudbo odbilo, zato pa je sliko razširjal. Novak je menda računil na semitofilstvo tržaških mestnih očetov.

Zadnja zima. Vse kaže, da dobomo letos k malu zimo. Preobilno deževje je zemljo ohladilo. Na viših alpah je zapadel uže sneg, in tudi na Primorskem so večeri prav hladni. Na Ruskem pa je uže trda zima. v Petroburgu so imeli te dni 4 stopinje pod 0, v Nižnjem Novgorodu pa 10 stop. pod 0.

Spomenik Rafaelu. Prihodnje leto bo Italija praznovala 400letnico slavnega slikarja Rafaela Sanzia urbinskega. Urbinjani so sklenoli, svojemu nesmrtnemu rojaku postaviti spomenik, katerega trošek je preračunan na 80.000 frankov.

„Sokolov" izlet v Ricmanje.

V nedeljo, 15. t. m. se je sponesel ta izlet kaj posebno. Odšlo je 22 »Sokolov« v lepej opravi in kakih 20 drugih »Sokolovcev« brez oprave, potem kakih 30 do 40 udov podpornega društva, nekaj veteranov, pa še mnogo drugih gostov iz Trsta, točno ob 3. uri pop. sé zastavo »Sokolovsko« po ketnarskej cesti v Ricmanje. Uže v Ketnari pozdravljalo je ljudstvo prav živahno naše rudeče košularje, katerih oprava se celo Italijanom prav dopada. Nekaj po četrtej uri je došel lep sprevod na vrh pred Ricmanje; ko je »Sokol« prestopil istrsko mejo, začeli so v Ricmanjah streljati, a pred Ricmanjem pri krasnem slavoloku so čakali »Sokola« občinski možje in pevci ricmanjski. Tam nas pozdravijo in podpredsednik »Sokola« jim krepko, pa navdušeno odzdravi; zdaj začno zopet streljati ricmanjski pevci se približajo sé zastavo, katero najprej križajo v znamenje bratskega pozdrava sé zastavo »Sokola«, zdaj pa zastave naprej, pevci za njimi, potem »Sokol« in vsi drugi marširajo mej petjem hrvatske »putnice« v Ricmanje, kder nas je ljudstvo navdušeno sprejemalo. Pri cerkvi je bil še en slavolok, a iz vsake hiše so vihrale narodne zastave, vsa vas je bila okrašena; tako smo marširali mej streljanjem in živio-klici v praznično odičeno Ricmanje. Ustavili smo se še le v gostilni g. župana, kder so nas ricmanjski možje še enkrat pozdravili. Pozdrav pri vhodu v Ricmanje je bil tako ganljiv in navdušen, da je pri tem marsikateremu možu igrala solza v očeh. V gostilni napolnimo vse sobe in dvorišče. Tam se začne južina, mej katero smo slišali mnogo navdušenih napitnic. Naj omenimo one na cesarja, na Ricmanjce, na društvo »Sokol«, na predsednika »Sokola«, g. Vuckovića, kateri je podaril društvu telovadno orodje z vsemi potrebnimi pripravami, potem na č. gospoda dekana Jana iz Doline, kot buditelja Istre, na župana Pregarca iz Ricmanja, na starešino g. Kureta in njegovega sina, ki je tako izvrstno izvežbal ricmanjske pevce, na veterane, na delalsko društvo itd. Omeniti moramo še posebno kmečkega mojsterskega govornika, g. Ota iz Doline, ki je »Sokola« poetično pozdravljal in še potem po hrvatsko deklamoval kaj dobro »Kraljevića Marka«. Tudi drugi domači ricmanjski govorniki so se pojavili in prepričali smo se, da veje v teh krajih Istre najboljši narodni veter. Mi smo te domače govornike kar občudovali. Veselje je trajalo v pozno noč. Ko smo se odpravljali na odhod, sproži en vrli »Sokol« misel, da napravimo še majhen »ofer« za »Narodni dom«, sicer naj da vsak samo par soldov; v tem hipu je bilo akupaj okoli 9 gld. Pri odhodu se nam zahvali prav presrčno še g. Bogatec v imenu Ricmanjcev, in ko stopimo v vrste, začno zopet streljati in iz vseh voglov frčé v zrak ognjemeti, rakete, pevci zapojo »Naprej« in prebivalstvo je razsvetilo vse okna ter nas še z lučmi in baklami spremljalo daleč onkraj Ricmanj. Reči moramo, da se ne bi bil nikdo nadejal takega navdušenega in za Ricmanje gotovo velikanskega sprejema. Ločili smo se resnično ganjeni še le po 8. uri sé željo v srcu, da bi se še večkrat videli tako navdušeni za svojo sveto stvar! »Sokol« je s tem stopil čez prag Istre, naj dela na to, da še dalje prodre in da bode povsod sluło njega ime, kakor sedaj sluje v narodnih Ricmanjih. Vso hvalo in čast pa takim možem in poštenim fantom, kakoršnji so vrli Ricmanjci. Oni morejo v izgled služiti mnogim, mnogim drugim.

Tržno poročilo.

Kava — neznatna kupčija, cene mlahove.

Sladkor — tukaj in na Českem slaba kupčija, cene mlahove, nazadajoče.

Olje — brez spremembe; prodalo se je okolo 300 metr stot. levantinskega dobrega jedilnega olja po gld. 41. —

Sadje. — Srednja kupčija, cene za nekatero sadje niže.

Riž — mlahova kupčija. — Italijanski po gl. 13. do gl. 21. — Rangoon gl. 11 do 12.50.

Petrolje. — Še precejšnji promet, cena nespremenjena na gl. 9. 50.

Domači pridelki. — Malo kupčije, cene fižola pri vsem tem trdne in stalne, ker notranji trgovci nočejo popustiti. — Maslo gl. 70 do 92. — Korun gl. 3 do gl. 3.50.

Žito — brez spremembe, kupčija sopet mlahova.

Borsno poročilo.

Kurzi privatnih papirjev slabi, tendenca za znižanje, državni papirji prodajajo se po stalnih, trdnih kurzih. Valute jako trdne.

Dunajska borsa

dne 17. oktobra.

Enotni drž. dolg v bankovcih	76	gld.	70	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	77	»	60	»
Zlata renta	95	»	50	»
1860 državni zajem	92	»	70	»
Delnice narodne banke	831	»	—	»
Kreditne delnice	306	»	—	»
London 10 lir sterlin	119	»	50	»
Napoleon	9	»	52	»
C. kr. cekini	5	»	65	»
100 državnih mark	58	»	45	»

✝

S potrtim tužnim srcem naznanjam v svojem in v imenu moje soproge **Viktorije**, sestre **Karoline** in **Josipine** vsem sorodnikom, znancem in prijateljem žalostno vest, da so naša nepozabljiva mati, gospa

Frančiska Polaček

rojena Završnik

v *Ljubljani* 6. oktobra ob 7. uri zjutraj po kratkej hudej bolezni, previdena se sv. sakramenti za vmirajoče, mirno v Gospodu zaspali. — Bodi njim zemljica lahka!

V Travniku, (Bosna) 10. oktobra 1882.

Gustav Polaček, c. k. finanč. poverjenik.

Tovarna mlinov

VINCENCIJA HMELLAK

Trst. Corsia Giulia N. 666.

nasproti kopeljišču. Tovarna ročnih mlinov z dvojim zapahom za živež, sladkor in drogerije. Na razstavi se morejo viditi v delu.

Cena 1 komad 50 goldinarjev.

Menažerija Bachova.

Od nedelje 24. t. m. naprej je ta menažerija odprta **od 9. ure zjutraj do 8. zvečer.** in vsak dan ste **2 predstavi**, ob 4½ in 6½ popoludne. **Cene** so se znatno **znižale**, in plati se za 1. sedež **60** soldov, za 2. sedež **20** soldov, za 3. sedež **15** soldov. Vojaki in otroci plačujejo na tretjem sedežu po **10** soldov. 8—6

A. NIMERRICHTER

v TRSTU

Corso N. 709.

Zaloga

Dunajskega čevljarskega blaga

vsake baže. 4—4

lastna izdelava, za gospe, gospode in otroke.

Vsako naročilo se izvršuje natančno po meri, in tudi vse poprave po najnižjej ceni.

Trgovska tvrdka

G. Milesič

v Trstu

odpošilja s poštnim povzetjem v majhnih balcah po 4¾ kilgr. prosto carine in voznine na vse kraje avstro-ogrske države po sledečih cenah na debelo:

Kava	Ceylon plant najfinejo	1 kilogr.	gld.	1.70
	« biser (Perl) naravno zeleno	« «	«	1.95
	Manila biser, bledo, jako fino	« «	«	1.60
	Kuba debelo zrnato najfinejo	« «	«	1.75
	St. Domingo	« «	«	1.45
	Java najfinejo zeleno	« «	«	1.42
	Zlata Java (lepo rumeno)	« «	«	1.54
	Santos najfinejo, zeleno	« «	«	1.36
	Rio zbrano	« «	«	1.30
Riž namizni najfineji		« «	«	—.40
« Rangoon I. vrste		« «	«	—.34
Namizno olje francosko v kositarjih		po 4 kilogr.	«	1.28
« « Monte St. Angelo ital.		« «	«	1.15
Makaroni, pravi napolski v zabojih		« «	«	—.56

Odpošilja nadalje vsakovrstne začinbe, južno sadje, francoski žafran, najfinejo čokolado, vsakovrstne sladčice po najnižjih cenah.

Na zahtevanje pošilja franko tudi obširne cenike. 8

Dve srečki rudečega križa

se dobite za vplačilo **50 soldov** na teden ali **2 goldinarje** v na mesec pri **Josipu Zoldanu,** verificijski urad in menjavnica. via d' Orologio Trst. 6—2

glavni dobitek 200.000 gld.

Krojač Anton Bonne

se je preselil dne 24. avgusta 1882 na **»Piazza S. Caterina« Nr. I, prvo nadstropje** (blizu gostilne »Eiskeller«.) 12—12

Gostilna „zur STADT WIEN"

via **S. Nicolo št. II,** v središču mesta, priporoča svoje lepe prostore po **nizkej ceni.** 21—21

LA FLIALE

della

BANCA UNION

TRIESTE

s' occupa di tutte le operazioni di Banca e di Cambio valute.

a) *Accetta versamenti in conto corrente:*

Abbuonando l' interesse annuo

per Banconote	per Napoleoni
3¼ % con preavviso di 5 gior.	2¼ % con preavviso di 20 gior.
3½ » » » » 12 »	3 » « » » 40 »
3¾ » » » » 20 »	3¼ » » » » 3 mesi
3¾ » a 4 mesi fisso	3½ » » » » 6 mesi
4 » a sei mesi fisso	

Godranno dell' interesse aumentato le lettere in circolazione con 5 giorni di preavviso dal 6 novembre a. c. quelle con 12 giorni dal 13 giorni e quelle con 24 giorni dal 25 novembre a. c.

IN BANCO GIRO

abbunando il 3% interesse annuo sino qualunque somma; prelevazioni sino a fiorini 20 000 a vista verso chèque; importi maggiori preavviso avanti la Borsa. — Conferma dei versamenti in apposito libretto.

Conteggia per tutti i versamenti fatti a qualsiasi ora d' ufficio *la valuta del medesimo giorno.*

Assume pei propri corentisti *l' incasso di Cambiale per Trieste, Vienna e Budapest, rilascia loro assegni per queste ultime piazze, ed accorda loro la facoltà di* **domiciliare** *effetti presso la sua cassa* **franco d'ogni spesa per essi.**

b) *S'incarica dell'acquisto e della vendita* di effetti pubblici, valute e divise, nonché dell' incasso *d'assegni, cambiali e coupons*, verso ¼% di proviggione.

c) *accorda ai suoi committenti la facoltà di depositare effetti di qualsiasi specie e ne cura gratis l' incasso dei coupons alla scadenza.* 23

La Filiale della Banca Union

(**Sezione Merci**) s' incarica dell' acquisto e della vendita di merci in commissione, accorda sovvenzioni ed apre crediti sopra mercanzie ad essa consegnate, oppure polizze di carico o Warrants.

The

Singer Manufacturing & C.

New-York.

Ako se plati vsak teden samo

eden goldinar

dobi se

Originalni

Singer-jev šivalni stroj,

in to brez povišanja cene.

Poroštvo se daje za pet let, poduk na domu brezplačno

G. NEIDLINGER,

generalni agent

V Trstu, Corso, palača Modello

Šivanke za Singerjeve šivalne stroje komad 3 *kr. in tucat* 30 *kr.* (13—9)

Ustanovljeno 1787.

Albert Samassa

c. kr. dvorni zvonar

fabrikant strojev in gasilnega orodja

v Ljubljani.

Ubrani zvonovi z upravo.

Vsake sorte **gasilnice** izvrstne sestave za občine, za gasilna društva v mestih in na kmetih. **Hidrofori, vozovi za vodo, vrtne škropilnice** kakor drugo orodje in pripomočki zoper požare. **Crkveni svečniki in druge priprave z brona.**

Sesalke in orodje za vodovode.

Sesalke za vodnjake, za vinske in pivne sode in kadij, za drozganje, za gnojnico, za podzemeljske namene, za ročna in strojna dela. Dalje: kovinsko blago, cevi iz litega in kovanega železa s priteklino, mehovi iz konopnine in gumija itd. — po najnižjih cenah.

Občine in gasilna društva plačujejo lahko na obroke. (10—9)

Svetinja za napredek — Pohvalno pismo

Svetinja za zasluge — Pohvalno pismo

23 svetinj.

Lastnik, društvo »EDINOST«. — Izdatelj in odgovorni urednik: JOSIP MILANIČ.

Nova tiskarna pod vodstvom F. HUALA v Trstu.